

1. ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ ΤΩΝ ΛΟΜΠΙ ΣΤΗ ΣΥΝΟΔΟ ΤΟΥ ΝΑΤΟ

Μέσο: ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Ημ. Έκδοσης: . . . 05/07/2026 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 05/07/2026

Σελίδα: 1

ΑΘΗΝΑ-ΑΓΚΥΡΑ-ΟΥΑΣΙΓΚΤΟΝ

Από τον πόλεμο των λόμπι στη σύνοδο του ΝΑΤΟ

Τα «δώρα» του Τραμπ στον Ερντογάν και ο **«ατζέντης»** της Τουρκίας στις ΗΠΑ

Οι ρωγμές στο ελληνοαμερικανικό μέτωπο του Κογκρέσου

Η εταιρεία BGR και οι ομογενειακές οργανώσεις

Ο γόρδιος δεσμός των F-35

ΟΥΑΣΙΓΚΤΟΝ, ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ
Πέτρος Κασφίκης

Ισχυρότερη θέση στη Συμμαχία αναζητεί η Αθήνα
Κεντρικό **ρόλο** διεκδικεί η Αγκυρα

Πιέρρος Ι. Τζανετάκος,
Μάνος Καραταράκης
ΑΓΚΥΡΑ, ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ
Νίκος Μαροβίτης
→ ΣΕΛ. 22-25

ILLUSTRATION TO BEMA

Διπλωματία

Η Αθήνα, η Αγκυρα και

Οι επιδιώξεις και οι ανησυχίες της ελληνικής διπλωματίας - Πώς η Αθήνα αναζητεί διόδο για να ενισχύσει τη θέση της στη Συμμαχία

Του Πιέρρου Ι. Τζανετάκου

Με τα φώτα της δημοσιότητας να είναι στραμμένα στην Αγκυρα, όπου στις 7-8 Ιουλίου διεξάγεται η κομβική Σύνοδος Κορυφής του ΝΑΤΟ, η Αθήνα τελεί σε εγρήγορση, καθώς καλείται να αποκωδικοποιήσει τα καινοφανή γεωπολιτικά δεδομένα που δημιουργούνται με ραγδαίους ρυθμούς τους τελευταίους μήνες στους κόλπους της Δυτικής Συμμαχίας. Και μπορεί το σαρφές ζήτημα της Συνόδου να είναι η ενόχληση, αφενός όμως η διακυρμένη, έστω σταδιακά, απόσχιση των Ηνωμένων Πολιτειών από την πρώτη γραμμή της ευρωπαϊκής άμυνας, αφετέρου η προσπάθεια της Τουρκίας να διεκδικήσει κεντρικό ρόλο στο υπό διαμόρφωση σύστημα ασφαλείας της Ευρώπης, προκαλούν διακριτό προβληματισμό στην ελληνική διπλωματία.

Η Αθήνα αναζητεί οδούς επιπλέον ενίσχυσης της δικής της θέσης ως αναπόσπαστο μέρος της νοτιοανατολικής πτέρυγας του ΝΑΤΟ, επικειρόντας παράλληλα να διαχειριστεί τόσο το εκ νέου θετικό πλαίσιο που φαίνεται να διαμορφώνεται στις ευρωτουρκικές σχέσεις όσο και την εκδήλητη κινήσιμη τάση του Γενικού Γραμματέα της Συμμαχίας **Μαρκ Ρούτε**, ο οποίος διατείνεται, με κάθε ευκαιρία, ότι η Αγκυρα αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για τη συνοχή και την αποτελεσματικότητα της ευρωατλαντικής άμυνας.

Συνοχή και βλέψεις

«Δεν υπάρχουν αυτή τη στιγμή περιθώρια για επιβολή επιμέρους ατζέντας από κανέναν παίκτη, όσο μεγάλος κι αν θεωρεί ότι είναι» επισημαίνει αναφερόμενος στην Τουρκία Έλληνας διπλωμάτης με απόλυτη γνώση του σκεπτικού βάζει του οποίου προσέρχεται στην Αγκυρα ο πρωθυπουργός **Κυριάκος Μητσοτάκης**. Προσθέτει, μάλιστα, ότι «αν αναζητήσει κανείς τη λέξη «κλειδί» της Συνόδου, αυτή είναι η «συνοχή». Το διακύβευμα για τον κ. Ρούτε, αλλά και όλους τους μετέχοντες, είναι το ΝΑΤΟ να παραμείνει ενωμένο. Κι αυτή είναι μια Σύνοδος Κορυφής του ΝΑΤΟ, δεν είναι ούτε Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ούτε κάποιο είδος ευρωατλαντικού συναξή.

Πράγματι, κορυφαία προτεραιότητα στην ατζέντα του Γενικού Γραμματέα είναι η υλοποίηση των αποφάσεων της προηγούμενης Συνόδου (Χάγη, 2025), ιδίως στα ζητήματα που άπτονται της ατζέντας των κρατικών δαπανών για την άμυνα έως το 5%, αλλά και η βελτίωση

της παραγωγικότητας της στρατιωτικής βιομηχανίας – τουλάχιστον των μελών που διαθέτουν τέτοιες δυνατότητες, με προεξάρχουσες τις μεγάλες ευρωπαϊκές δυνάμεις, αλλά και την Τουρκία.

«Πρόκειται για μια δοκιμασία αξιοπιστίας της Συμμαχίας, όπου οι πολιτικές υποσχέσεις θα πρέπει να μετατραπούν σε επιχειρησιακή πραγματικότητα» ανέφερε προ ημερών χαρακτηριστικά ο κ. Ρούτε. Όλα αυτά, φυσικά, γίνονται για τα μέτρα του αμερικανικού προέδρου. Ο **Ντόναλντ Τραμπ** θα παραστεί στη μία και μόνο (προκειμένου να είναι κατά το δυνατόν ελεγχόμενη) συνεδρίαση που θα πραγματοποιηθεί στην Αγκυρα μεταξύ των ηγετών και ουδείς θα ήθελε να τον διεκδικήσει εκτός των συνθησθεμένων ορίων του. Πρόκειται για μια νέα επιχειρησιακή κατευνασμού του Λευκού Οίκου εν όψει των δύσκολων ετών που ακολουθούν για την Ευρώπη; Η απάντηση είναι θετική.

Οι ελληνικές θέσεις

Στο διπλωματικό επίπεδο του κ. Μητσοτάκη επικρατεί αισιοδοξία και στόχος είναι μια αν μη τι άλλο εποικοδομητική ελληνική παρουσία στην Τουρκία. «Τιρούμε στο έπακρο τις δεσμεύσεις μας ως νατοϊκός εταίρος, τόσο στις αμυντικές δαπάνες όσο και στο έτερο ζήτημα που της φημίνης Συνόδου, δηλαδή την ανανέωση της αμείρισης στήριξης στην Ουκρανία» υπογραμμίζει στενός συνεργάτης του Πρωθυπουργού. Επιπλέον

αυτών, η Αθήνα θα επιμείνει στη γραμμή υπέρ της απρόσκοπτης συνεργασίας ΗΠΑ - Ευρώπης στο πλαίσιο του ΝΑΤΟ, με το Μέγαρο Μαξίμου και το υπουργείο Εξωτερικών να εκτιμούν πως και μεν οι Ευρωπαίοι ορειλύνουν να προωθήσουν τάχιστα το εγχείρημα της αμυντικής αυτονομίας, είναι όμως όποιο να μιλάμε για πλήρη χειραφέτηση της Ένωσης από την Ουάσιγκτον.

Εκ των βασικών επιχειρημάτων της Ελλάδας είναι ότι συγκαταλέγεται στους εταίρους οι οποίοι δρουν, διαχρονικά, υπέρ των νατοϊκών συμφερόντων στην ευρύτερη περιοχή, σε αντιπαροβλή προφανώς με την Τουρκία, η οποία με αποκορύφωμα την υπόθεση της προμήθειας των ρωσικών S-400, έχει κατά καιρούς ισορροπήσει στο τεταμένο σκηνικό μεταξύ Δύσης και Ανατολής. Επιπροσθέτως και παρά τις όποιες ανταλλαγές φιλοφρονήσεων μεταξύ του κ. Τραμπ και του Τάιμιν Ερντογάν, αλλά και τις επικείμενες ενέργειες του Λευκού Οίκου προκειμένου να υποστηριχθεί η παραγωγή του τουρκικού μαχητικού ΚΑΑΝ με αμερικανικούς κινητήρες (παρακάμπτοντας εν μέρει τις κωρύφες που ισχύουν έναντι της Αγκυρας), στην Αθήνα θεωρούν αυταύτως οι άρα οι προνομιμακούς συμμηλινές, σίγουρα ως την ευρωπαϊκή πρωτεύουσα που διαθέτει τις καλύτερες δυνατότες σχέσεις με την Ουάσιγκτον, τόσο στο ανώτερο επίπεδο όσο και εντός των νομοθετικών ορίων.

Η ελληνική διπλωματία προτάσει, πλέον, και την αναβάθμιση της ελληνοαμερικανικής συνεργασίας στον τομέα της Ενέργειας, ειδικά με τον Κάθετο Διάδρομο και τη συμφωνία για έρευνες της Chevron νοτίως της Κρήτης, γνωρίζοντας ότι η εν λόγω πτυχή της οικονομικής διπλωματίας ενδιαφέρει ιδιαίτερος τον αμερικανικό πρόεδρο και δύναται να ενισχύσει έτι περαιτέρω τους δεσμούς Αθήνας - Ουάσιγκτον. Τα αντίστοιχα ισχύουν και ως προς τα εξοπλιστικά, σύμφωνα όμως με ασφαλείς πληροφορίες η αμερικανική πλευρά πιέζει την Αθήνα διεκδικώντας ακόμα μεγαλύτερο μερίδιο αγοράς.

Η Αγκυρα και οι Σύμμαχοι

Βεβαίως, τα άνωθεν περιγραφόμενα, αντιφατικά βήματα της Αγκυρας, δεν φαίνεται να προκαλούν δεύτερες σκέψεις στους Συμμάχους. Άλιες άρες προτού ταξιδέψει στην Τουρκία, ο κ. Ρούτε χαρακτήρισε τις Εννοπλιες Δυνάμεις της χώρας «από τις πλέον ικανές του ΝΑΤΟ», ενώ σύμφωνα με τον ίδιο η «αξέως αναπισσόμενη» τουρκική στρατιωτική βιομηχανία δύναται να συμβάλει τα μέγιστα ώστε οι ευρωπαϊκές χώρες να αναλάβουν μεγαλύτερη ευθύνη της συλλογικής άμυνας. Πρόκειται για το «ΝΑΤΟ 3.0», όπως τουλάχιστον το οραματίζεται ο Γραμματέας της Συμμαχίας.

Στην Αθήνα, προφανώς, γνωρίζουν ότι τα περιθώρια παρέμβασης έναντι της μεγέθυνσης των αμ-

υντικών δυνατοτήτων της Τουρκίας είναι πεπερασμένα. Όπως έχει σημειωθεί επανειλημμένως, όσο παραμένει σε ισχύ η απειλή πολέμου (casus belli) έναντι ενός μέλους της ΕΕ, η ελληνική κυβέρνηση ουδέποτε πρόκειται να αποδεχθεί τη συμμετοχή της Αγκυρας στα ευρωπαϊκά χρηματοδοτικά προγράμματα (SAFE II και ReArm). Το μίνιμουμ, βεβαίως, του Ερντογάν ενώπιον της κοινοβουλευτικής συνέλευσης του ΝΑΤΟ, προς άσκηση πίεσης στην Αθήνα και τη Λευκωσία, ήταν ξεκάθαρο: «Η εξαίρεση των αμυντικών δυνατοτήτων της Τουρκίας λόγω στενών πολιτικών συμφερόντων δεν ωφελεί κανέναν».

Από την άλλη πλευρά, όμως, δεν είναι πολλά αυτά που μπορεί να κάνει η Αθήνα ως προς τις διμερείς αμυντικές συμφωνίες που συνάπτει η Αγκυρα με τις ισχυρές ευρωπαϊκές δυνάμεις (Γερμανία, Ιταλία, Ισπανία, Γαλλία, Βρετανία). Η Τουρκία, μάλιστα, θα επιδιώξει στο Φόρουμ Αμυντικής Βιομηχανίας (Defense Industry Forum), το οποίο θα διεξαχθεί παράλληλα των εργασιών της Συνόδου με τη συμμετοχή εκπροσώπων όλων των κρατών της Συμμαχίας, να υπογράψει νέες συνεργασίες, ενισχύοντας ακόμα περισσότερο το αμυντικό αποτύπωμα της στο ευρωπαϊκό σύστημα ασφαλείας.

Όπως γίνεται εύκολα αντιληπτό, η θέση της Ελλάδας είναι εξαιρετικά λεπτή καθώς αφενός δεν επιθυμεί να προληφθεί από τους εταίρους της ως εμπόδιο στη διαδικασία ενίσχυσης των στρατιωτικών δυνατοτήτων της Ευρώπης, αφετέρου όμως κινδυνεύει να μείνει πίσω στο διπλωματικό παίγνιο επιρροής έναντι της Τουρκίας στο Αιγαίο και την Ανατολική Μεσόγειο. Πέραν αυτού, όμως, σκεπτικισμός καταγράφεται στις θέσεις της ελληνικής διπλωματίας μετά την επίσκεψη στην Τουρκία της Υπατις Εκπρόσωπου της ΕΕ **Κάγια Κάλας**, της Επιτρόπου Διαεθνών **Μάρτα Κοσ** και του Επιτρόπου Μεταναστεύσεων **Μάιγκου Μπρόνιν**.

Κι αυτό είναι η ΕΕ και η Τουρκία αναζητούν ένα διαφορετικό μοντέλο σχέσης, όπου οι γεωπολιτικές και αμυντικές προτεραιότητες διαχωρίζονται από την ενταξιακή διαδικασία και τα πολλαπλά ελλείμματα της Αγκυρας στους τομείς του κράτους δικαίου, του Διεθνούς Δικαίου, των αρχών καλής γειτονίας κ.λπ. Πράγματι, η γεωγραφία, ο ρόλος και το μέγεθος της Τουρκίας δεν είναι δυνατόν να αγνοηθούν. Είναι, όμως, η ελληνική στρατηγική σκέψη αυτή που πρέπει, εν μέσω ενός κόσμου που αλλάζει ταχύως, να αναζητήσει modus vivendi με τη γείτονα.

Ο Κυριάκος Μητσοτάκης με τον ΓΓ του ΝΑΤΟ Μαρκ Ρούτε σε παλαιότερη συνάντησή τους

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ: ΑΠΕΡΓΙΟΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

η Σύνοδος του ΝΑΤΟ

Οι φιλοφρονήσεις Τραμπ προς Ερντογάν, η προσπάθεια της Τουρκίας να εμπλακεί περισσότερο στην ευρωπαϊκή άμυνα και οι δύσκολες αποφάσεις

ΑΓΚΥΡΑ, Ανταπόκριση Νίκος Μαρκοβίτης ΡΕΠΟΡΤΑΖ Μάνος Καρταράκης

Η τουρκική πρωτεύουσα ζει τις τελευταίες εβδομάδες σε διαρκή αναβρασμό. Περισσότεροι από 50.000 αστυνομικοί κυκλοφορούν διαρκώς στους δρόμους, με το ρολόι για τη διεξαγωγή της Συνόδου Κορυφής του ΝΑΤΟ να μετρά αντίστροφα. Αν μη τι άλλο, σε λίγες ημέρες η αγωνία για το αν τελικά το μεγάλο γεγονός προετοιμάστηκε επαρκώς και στέφθηκε με επιτυχία θα έχει τελειώσει. Πρόκειται για ακόμα ένα μεγαλειώδη στοιχείο, από αυτά που αρέσκεται να βάζει ο πρόεδρος **Ερντογάν**. Τι θα πετύχει σε αυτό το εντατικό διήμερο η Τουρκία;

Το μεγάλο στοίχημα
Δεν είναι η πρώτη φορά που η ευρωπαϊκή άμυνα βρίσκεται μπροστά σε δύσκολες αποφάσεις. Και στο περίφημο Λευκό Παλάτι (Ακ Σαράι), το Προεδρικό Μέγαρο της χώρας όπου θα συναντηθούν οι 32 ηγέτες της Συμμαχίας, πιστεύουν ότι η Τουρκία σήμερα είναι σε θέση να διαδραματίσει τον απαραίτητο διαμεσολαβητικό ρόλο σε πολλαπλά μέτωπα. Αλλά και να διεκδικήσει μια διακριτή θέση στην πολιτική ασφαλείας του ΝΑΤΟ στην ευρύτερη περιοχή, καθιστάμενη απαραίτητη τόσο στο εγχώριο της στρατηγικής αυτονομίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και στον σχεδιασμό του δυτικού συστήματος ασφαλείας. Ο Ταγίπ Ερντογάν θα επιδιώξει, βεβαίως, να δει τη χώρα του να επευφημείται από αμερικανούς και ευρωπαίους εταίρους.

«*Τι μπορεί να περμένει η Τουρκία από τη Σύνοδο του ΝΑΤΟ;*» αναρωτιέται ο αναλυτής **Μουράτ Γεζκίν**. Πρώτα απ' όλα θα αυξηθεί η αμυντικές δαπάνες της από το 2% στο 3,5%, λειτουργώντας παράλληλα ως ο συνδικτικός κρίκος στα πολλαπλά μέτωπα. Στον ρωσο-ουκρανικό πόλεμο, την προστασία της Μαύρης Θάλασσας, ακόμα και τη σύγκρουση των Ηνωμένων Πολιτειών με το Ιράν.

Ο «θίσος Σαμ» και τα δώρα
Στην Αγκυρα δεν θα μπορούσαν να λάβουν καλύτερο δώρο από τις πρόσφατες δηλώσεις του **Ντόναλντ Τραμπ** περί κινήσεων «που θα κάνουν πολύ χαρούμενο τον τουρκο πρόεδρο». Το ταξίδι του «πλανητάρχη» στην Αγκυρα λειτουργεί σαφώς υπέρ της ανάδειξης του επιπέδου των δεσμών αλλά και των διαπροσωπι-

Ο Ντόναλντ Τραμπ με τον Ταγίπ Ερντογάν. Οι πρόσφατες δηλώσεις του πρώτου έφεραν χαμόγελα ακανοποίησης στην Αγκυρα

κών σχέσεων μεταξύ των δύο ηγετών, ενώ το ευκαίριο για τους Τούρκους θα είναι εντός του διημέρου να υπάρξουν θετικά σημάδια στα «καυτά» ζητήματα της εναεφορίας στο πρόγραμμα των F-35, αλλά και της παροχής κινητήρων για τα μαχητικά ΚΑΑΝ. Πολλοί αναλυτές στην Τουρκία εκτιμούν ότι το «καλάθι με τα δώρα» θα κρίνει τη μελλοντική σχέση όχι μόνο της χώρας με τις Ηνωμένες Πολιτείες, αλλά συνολικά με το ΝΑΤΟ.

Για την Αγκυρα, βεβαίως, το πλέον σημαντικό της Συνόδου είναι τα αποτελέσματα του τετ α τετ Τραμπ - Ερντογάν. Ο τουρκός πρόεδρος θέλει μια δημόσια επιβεβαίωση από τον Ντόναλντ Τραμπ ότι η δυτική Συμμαχία είναι λειψή χωρίς την Τουρκία. Ένα ισχυρό μήνυμα που θα φτάσει σε κάθε ευρωπαϊκή πρωτεύουσα, μεταξύ αυτών στην Αθήνα και τη Λευκωσία. Είναι, άλλωστε, γνωστό ότι πολλές φορές στις Συνόδους Κορυφής του ΝΑΤΟ τα ενδιαφέροντα κρύβονται στις επιμέρους επαφές και όχι στην ολομέλεια.

Σύμφωνα, πάντως, με ενημερωμένες πηγές που μίλησαν στο «Βήμα», δεν θα ήταν απίθανο να δούμε και μία, έστω ολιγόλεπτη, συνάντηση των κ.κ. Μπρεζινσκι - Ερντογάν. Κάτι τέτοιο, βεβαίως, δεν επιβεβαιώνεται από την Αθήνα, ενώ στο φόντο συνεχίζει να δεσποζει ο επερχόμενος νόμος για τη «Γαλαξία Πατρίδα». Αλλωστε στην ελληνική πρωτεύουσα παρακολουθούν εκ του σύνεγγυς τις κινήσεις της Τουρκίας

να εμπλακεί όσο το δυνατόν βαθύτερα στην ευρωπαϊκή άμυνα.

Κινήσεις στο στόχαστρο
Μετά την ολοκλήρωση των επαφών της Υπατης Εκπροσώπου της ΕΕ **Κάγια Κάλας** στην Αγκυρα, ο τουρκός υπουργός Άμυνας **Γιασάρ Γκιουλέρ**, δείχνοντας εμπέδος πλιν σαφώς προς την Ελλάδα, δήλωσε ότι «*η αποκλεισμός μιας τόσο σημαντικής δυνατότητας [σε, της Τουρκίας] από τις ευρωπαϊκές αμυντικές πρωτοβουλίες αποτελεί μια στρατηγική λανθασμένη προσέγγιση*». Προσέθεσε, μάλιστα, ότι η Αγκυρα αναμένει από την Ευρώπη να υιοθετήσει μια «*οραματική προσέγγιση*

Β
Στην Αγκυρα δεν θα μπορούσαν να λάβουν καλύτερο δώρο από τις πρόσφατες δηλώσεις του Ντόναλντ Τραμπ περί κινήσεων «που θα κάνουν πολύ χαρούμενο τον τουρκο πρόεδρο»

και να αγκαλιάσει τη συνεργασία με την Τουρκία».

Κι ενώ η Αγκυρα «τρέχει» μια σειρά από διμερείς συνεργασίες με τους Ευρωπαίους, στις 26 Ιουνίου έφτασε στην τουρκική πρωτεύουσα η γαλλίδα υφυπουργός Άμυνας **Αλις Ριφφ** προκειμένου να συναντηθεί με τον αντιστράτηγο **Ιλκί Αλτιντάγ**, γενικό διευθυντή Άμυνας και Ασφάλειας της Τουρκίας. Στην ανακοίνωση του γαλλικού υπουργείου Άμυνας σημειώθηκε ότι «*η επίσημη συμβολή στην πρόωξη της ανάπτυξης της γαλλο-τουρκικής αμυντικής και εξοπλιστικής σχέσης, καθώς οι ευκαιρίες συνεργασίας είναι πολλές*».

Ερωτηθείσα για τις κινήσεις της γείτονας αναφορικά με πιθανή ένταξη της Τουρκίας στο ευρωπαϊκό αμυντικό οικοσύστημα, η **Ινβ Άφεντούλη**, επικεφαλής του Παρατηρητηρίου Γεωπολιτικής και Διπλωματίας του **ΕΙΑΜΕΠ** και πρώην υψηλόβαθμο στέλεχος του ΝΑΤΟ, δήλωσε στο «Βήμα» πως «*πρέπει όλα απλά να το θεωρούμε δεδομένο. Πρέπει να προετοιμαστούμε για αυτό και να αναπτύξουμε επιχειρηματολογία* η οποία να μην μας απομονώσει».

Ευρώπη και Ηνωμένες Πολιτείες
Μπορεί να μην είναι ένα θέμα που θα λυθεί κατά τη διάρκεια του διημέρου, η Ευρώπη όμως καλείται να καταστεί στρατηγικά αυτόνομη και μάλιστα εντός ενός πολύ σύντομου χρονικού διαστήματος. Η Γηραιά Ηπειρος κινείται μεν προς την κα-

τεύθυνση που χαράσσουν οι Ηνωμένες Πολιτείες, δεν δύναται όμως να αναπληρώσει, τουλάχιστον άμεσα, τις στρατηγικές δυνατότητες που παρέχει σήμερα η Ουάσινγκτον, ειδικά στους τομείς των πληροφοριών, της επιτήρησης και αναγνώρισης, των δυνατοτήτων πλήγματος μεγάλου βεληνικού, της αντιαεροπορικής άμυνας, των στρατηγικών αερομεταφορών και της διοίκησης και ελέγχου (C2).

Σύμφωνα με τον διευθυντή του International Institute for Strategic Studies (IISS) **Μπάστιαν Γκίγκερικ**, «*ο βασικός στόχος για τη Σύνοδο Κορυφής της Συμμαχίας στην Αγκυρα είναι να αποδείξει ότι θα επεκταθούν οι στόχοι των στρατιωτικών δυνατοτήτων και της αμυντικής βιομηχανικής ικανότητας από τα κράτη-μέλη του ΝΑΤΟ, παρά τις αντίκες συνθήκες, και ότι η πορεία της επιχειρησιακής ετοιμότητας θα εξακολουθεί να κινείται ανοδικά*».

Μιλώντας στο 1ο Athens Defense Conference την προηγούμενη εβδομάδα, ο αναπληρωτής επικεφαλής της αμερικανικής πρεσβείας στην Ελλάδα **Τζόσουα Χακ** ήταν κατηγορηματικός: «*Οι Ηνωμένες Πολιτείες παραμένουν πλήρως δεσμευμένες στο ΝΑΤΟ*». Όπως εξήγησε, εκείνο που έχει αλλάξει δεν είναι η δέσμευση των ΗΠΑ στη Συμμαχία, αλλά η προδοκία ότι η Ουάσινγκτον θα συνεχίσει να επιζητείται δυσανάλογα μεγάλο βάρος. «*Είμαστε συνδεδεμένοι με την Ευρώπη και θέλουμε μια ισχυρή Ευρώπη*. Αυτό δεν είναι εγκατάλειψη, είναι πραγματική συνεργασία».

Ανώτατες ελληνικές στρατιωτικές πηγές που μίλησαν στο «Βήμα της Κυριακής» σημειώνουν ότι «*ούτε η Ευρώπη μπορεί να κάνει χωρίς την Αμερική ούτε η Αμερική χωρίς την Ευρώπη*. Δεν είναι σε καμία περίπτωση ο ένας ανεξάρτητος από τον άλλον». Οι ίδιες πηγές αναδεικνύουν τη σημασία της διασύνδεσης του ΝΑΤΟ σε περιχόες από την Αρκτική και την Αφρική έως την Ερυθρά Θάλασσα και τον Ινδο-Ειρηνικό. «*Στις περιχόες αυτές το ΝΑΤΟ πρέπει, είτε άμεσα είτε έμμεσα, να έχει λόγο τόσο αναφορικά με την ανάπτυξη των δυνάμεων όσο και για τις αναπτυσσόμενες αποστολές*».

Στο ίδιο μήκος κύματος και η δήλωση για «*Το Βήμα*» του γερμανού πρόεδρου στην Ελλάδα **Αντρέας Κιντλ**: «*Θέλουμε από τη Σύνοδο Κορυφής της Αγκυρας να σταλεί ένα σαφές μήνυμα ενότητας και ισχύος. Για τον σκοπό αυτόν, απαιτείται πρόσδος στην εφαρμογή των αποτελεσμάτων της περυσινής Συνόδου Κορυφής του ΝΑΤΟ στη Χάγη από όλους τους συμμαχούς, ιδίως όσον αφορά την αύξηση των αμυντικών δαπανών, την ενίσχυση της συνεργασίας στον τομέα των εξοπλισμών και τη διάθεση στρατιωτικών δυνατοτήτων. Η ενίσχυση των συμβατικών ευρωπαϊκών δυνατοτήτων αποτροπής είναι ζωτικής σημασίας για την άμυνα της Ευρώπης*».

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ: ΑΡΕΤΙΑΝΑ ΝΙΣΣΙ/POOL

Ο πόλεμος των λόμπι στην Ουάσιγκτον

Το «δώρο» προς τον Ερντογάν που θα φέρει ο πρόεδρος Τραμπ στη σύνοδο κορυφής του ΝΑΤΟ στην Αγκυρα και οι ρωγμές στο ελληνοαμερικανικό μέτωπο του Κογκρέσου για τα F-35 – Ποιος είναι ο «πιο αποτελεσματικός ατζέντης» των τουρκικών θέσεων στις ΗΠΑ

ΟΥΑΣΙΓΚΤΟΝ, Ανταπόκριση
Πέτρος Κασφίνης

Για χρόνια η εικόνα της Τουρκίας στην Ουάσιγκτον παρέπεμπε σε ένα μαύρο πρόβατο που μπορεί να ήταν ενοκλήτικο αλλά δεν έπαιε να είναι χρήσιμο. Πλέον, εν όψει της συνόδου κορυφής του ΝΑΤΟ στην Αγκυρα την ερχόμενη Τρίτη και Τετάρτη, η εικόνα έχει αντιστραφεί πλήρως. Στα μάτια της αμερικανικής διπλωματίας η Τουρκία φαντάζει χώρα-πρότυπο. Τόσο ώστε ο αμερικανός πρόεδρος στο ΝΑΤΟ **Μάθιου Τούτακερ** να καλεί τους συμμάχους να γίνουν «περισσότερο σαν την Τουρκία», ακολουθώντας το παράδειγμα της τουρκικής αμυντικής βιομηχανίας.

Στην Αγκυρα θα μετρηθεί η πρόδοος που έχει σημειωθεί μετά τη Χάγη, όπου οι σύμμαχοι δεσμεύθηκαν τον Ιούνιο του 2025 να αυξήσουν τις αμυντικές δαπάνες στο 5% του ΑΕΠ έως το 2035. Για την Ουάσιγκτον το ζητούμενο δεν είναι πια μόνο ποιος πληρώνει περισσότερα. Είναι ποιος μπορεί να παράγει περισσότερα και γρηγορότερα.

Ακριβώς εκεί πατάει το νέο αφήγημα για την Τουρκία. Μέσα από δηλώσεις αξιωματούχων των ΗΠΑ και του ΝΑΤΟ, αλλά και μέσα από τη συζήτηση που καλλιεργείται σε think tanks της Ουάσιγκτον, η Αγκυρα προβάλλεται ως παράδειγμα αμυντικής βιομηχανικής ισχύος.

Η χώρα που για χρόνια βρίσκει αποκλεισμένη από το πρόγραμμα των F-35 λόγω των S-400, εμφανίζεται τώρα ως σύμμαχος που διαθέτει τις παραγωγικές δυνατότητες τις οποίες χρειάζεται επειγόντως το ΝΑΤΟ, έχοντας αναπτύξει εργοστάσια, ναυπηγεία, drones και πυροραχικά.

Τα «δώρα» του Τραμπ προς τον Ερντογάν

Αν ο τούρκος πρόεδρος έχει μια λίστα επιθυμιών που θα ήθελε να ικανοποιήσουν οι ΗΠΑ, φαίνεται ότι πλέον μπορεί να διαγράψει ακόμη ένα αίτημα. Ο λόγος είναι ότι από τον γνώριμο καναπέ στο Οβάλ Γραφείο, ο **Ντόναλντ Τραμπ** άρνησε να εννοηθεί ότι θα φτάσει στην Αγκυρα για τη σύνοδο του ΝΑΤΟ με ένα «μεγάλο δώρο».

Σχεδόν την ίδια στιγμή, από το Στέιτ Ντιπάρτμεντ έφεινε προς το Κογκρέσο η επίσημη επιστολή που ανακοίνωνε την πρόθεση να πουληθούν στην Τουρκία οι κινητήρες της General Electric (GE) που είναι απαραίτητοι για την ανάπτυξη του ΚΑΑΝ, του πρώτου μαχητικού αεροσκάφους τουρκικής παραγωγής.

Η ικανοποίηση του συγκεκριμένου αιτήματος δεν αποτελεί απλά μια κίνηση καλής θέλησης. Αντιθέτως, έρχεται να προστεθεί σε μια σειρά από πολιτικές νίκες που οι ΗΠΑ έχουν προσφέρει απλόχερα στον **Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν** μετά την επιστροφή του Τραμπ στον Λευκό Οίκο. Αν κάποιος ανατρέξει στους βασί-

κοὺς πονοκεφάλους που είχε ο τούρκος πρόεδρος στην Ουάσιγκτον, θα δει ότι έχουν αρχίσει ένας-ένας να γίνονται παρελθόν. Πρώτοι και κυριότεροι οι κούρδοι μαχητές στη Βόρεια Συρία, που αφήθηκαν στο έλεος των δυνάμεων του προέδρου **Αχμεντ αλ Σαράα**, ο οποίος λίγο αργότερα

πέρασε το κατώφλι του Λευκού Οίκου, με τον τούρκο υπουργό Εξωτερικών **Χακάν Φιντάν** στο πλευρό του, για να φύγει έχοντας εξασφαλίσει την άρση των αμερικανικών κυρώσεων.

Σειρά πήρε η υπόθεση της τουρκικής τράπεζας Halkbank, η οποία κατηγορούνταν για παραβίαση των αμερικανικών κυρώσεων εναντίον του Ιράν. Παρά τις αποφάσεις της αμερικανικής Δικαιοσύνης που είχαν ανοίξει

τον δρόμο για την εκδίκαση της υπόθεσης, η κυβέρνηση Τραμπ φρόντισε να την εξαφανίσει από τον χάρτη. Και όλα αυτά, που υπό άλλες συνθήκες θα είχαν προκαλέσει πολιτικές αναταράξεις στην Ουάσιγκτον, πέρασαν στα ψιλά χωρίς ο Λευκός Οίκος να υποστεί το παραμικρό πολιτικό κόστος.

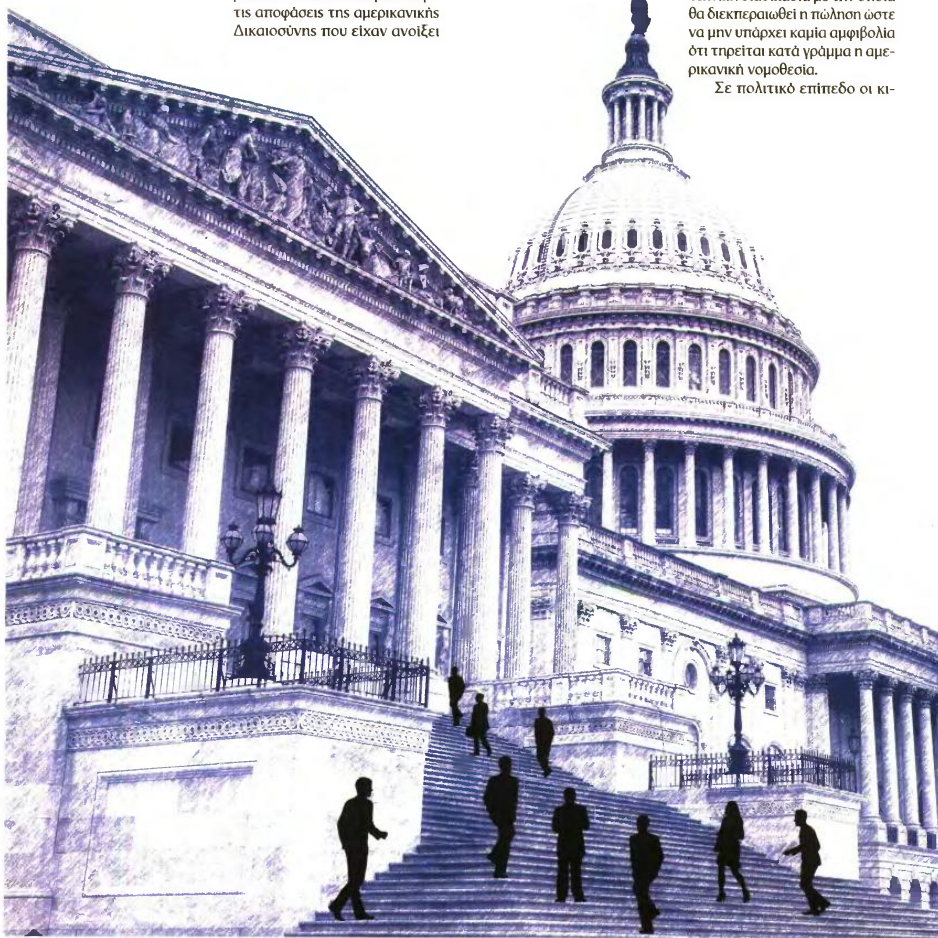
Πλέον με το θέμα των κινητήρων να θεωρείται ουσιαστικά τελειωμένο, το ενδιαφέρον στρέφεται στα F-35 που από ό,τι φαίνεται είναι η τελευταία μεγάλη επιθυμία που ο πρόεδρος Ερντογάν περιμένει να ικανοποιηθεί.

Κινητήρες και F-35: Δύο διαφορετικές υποθέσεις

Η αλήθεια είναι ότι η πώληση των κινητήρων για τα μαχητικά ΚΑΑΝ δεν συναντά στο Κογκρέσο τις αντιδράσεις που προκαλούν τα F-35, καθώς πρόκειται για δύο εντελώς διαφορετικά θέματα από νομική και πολιτική σκοπιά.

Σε νομικό επίπεδο, οι κινητήρες της GE δεν υπόκεινται στους περιορισμούς των κυρώσεων CAATSA και της τροπολογίας του Νομοσχεδίου για τον Αμυντικό Προϋπολογισμό (NDAA) που ρυθμίζουν αυστηρά την υπόθεση των F-35. Η αμερικανική κυβέρνηση εμφανίζεται μάλιστα να είναι ιδιαίτερα προσεκτική στην τεχνική διαδικασία με την οποία θα διακρωαθεί η πώληση ώστε να μην υπάρχει καμία αμφιβολία ότι τηρείται κατά γράμμα η αμερικανική νομοθεσία.

Σε πολιτικό επίπεδο οι κι-

Β
Η Ελλάδα έχει επιστρατεύσει τις υπηρεσίες της εταιρείας λόμπι BGR. Ωστόσο, στις δύο μεγάλες προτεραιότητες της Αθήνας η συμβολή της δεν φαίνεται μέχρι στιγμής να έχει κάνει τη διαφορά

ντήρες, που είναι παλαιότερης γενιάς, στα μάτια του Κογκρέσου δεν προσφέρουν συγκριτικό πλεονέκτημα στην Τουρκία και επομένως δεν θεωρούνται θέμα με το οποίο πρέπει να υπάρξει μετωπική αντιπαράθεση με τον Λευκό Οίκο. Αυτό φάνηκε στη στάση που τήρησαν τα τρία από τα τέσσερα ηγετικά στελέχη των αρμόδιων επιτροπών στη Βουλή και τη Γερουσία, καθώς τόσο ο πρόεδρος της Επιτροπής Εξωτερικών Υποθέσεων της Βουλής **Μπράιαν Μασ** όσο και ο πρόεδρος της Επιτροπής Εξωτερικών Σχέσεων της Γερουσίας **Τζιμ Ρις** μαζί με την επικεφαλής της μειοψηφίας **Τζιν Σαλίν** παραμέρισαν τις αρχικές επιφυλάξεις τους και έδωσαν το πράσινο φως.

Μοναδική εξαίρεση αποτέλεσε ο κορυφαίος Δημοκρατικός της Επιτροπής Εξωτερικών Υποθέσεων της Βουλής, **Γκρέγκορι Μικς**, ο οποίος μέχρι στιγμής παραμένει αντίθετος στην πώληση, καθώς, όπως επιμένει, δεν είχε λάβει από το Στέιτ Ντιπάρτμεντ την προβλεπόμενη ενημέρωση για τη σκοπιμότητα της συγκεκριμένης κίνησης.

Για τον Λευκό Οίκο, επομένως, πρόκειται για την πιο εύκολη πολιτική παραχώρηση, όπως τη χαρακτήρισε η αναλύτρια **Γκιόβουλ Τολ** της δεξαμενής σκέψης Middle East Institute, μια κίνηση που επιτρέπει στον πρόεδρο Τραμπ να μη φτάσει στην Αγκυρα με άδεια χέρια, αλλά και χωρίς να έχει υποχωρήσει στο θέμα των F-35.

Η υπόθεση των F-35 θεωρείται σημαντικό διαφορετικό από εκείνη των κινητήρων, τόσο λόγω των αυστηρών νομικών περιορισμών όσο και λόγω της έντονης αντίθεσης του Κογκρέσου. Ωστόσο, η πώληση των κινητήρων για

τα ΚΑΑΝ αντιμετωπίζεται στο Καπιτώλιο ως κρίσιμο τεστ που θα δείξει μέχρι πού είναι διατεθειμένο να φτάσει το Κογκρέσο, εάν η κυβέρνηση Τραμπ επιχειρήσει μια λύση που θα διευθετεί τυπικά, αλλά όχι ουσιαστικά, το ζήτημα των S-400.

Με αυτό το δεδομένο, η Δημοκρατική βουλευτής της Νεβάδα **Ντίνα Τάιτους** αντέδρασε αμέσως, με δύο κινήσεις. Πρώτα έστειλε επιστολή στην ηγεσία της Βουλής, ζητώντας άμεση αντίδραση με όλα τα διαθέσιμα νομοθετικά μέσα σε περίπτωση που η κυβέρνηση Τραμπ επιχειρήσει να προχωρήσει με το θέμα των F-35. Στη συνέχεια, κατέθεσε κοινό ψήφισμα αποδοκιμασίας για την πώληση των κινητήρων, σε μια προσπάθεια να σταλεί μήνυμα πολιτικής αποφασιστικότητας προς τον Λευκό Οίκο.

Η διαφορά των δύο κινήσεων δεν είναι τυχαία. Επειδή τα F-35 υπόκεινται στο καθεστώς των κυρώσεων CAATSA, μόνο ο ηγέτης της ρεπουμπλικανικής πλειοψηφίας στη Βουλή των Αντιπροσώπων **Στιβ Σκαλίζ** και ο ηγέτης της δημοκρατικής μειοψηφίας **Χακίμ Τζέφρις** έχουν τη δυνατότητα να μπλοκάρουν μια πιθανή πώληση των F-35. Αντίθετως, για το θέμα των κινητήρων κάθε νομοθέτης μπορεί να επιδιώξει να μπλοκάρει την πώληση, δυνατότητα που η Τάιτους αξιοποίησε με το ψήφισμά της.

Οι κινήσεις αυτές, όμως, έφεραν στο φως σοβαρές αποκλίσεις μεταξύ Δημοκρατικών και Ρεπουμπλικανών βουλευτών, απάζοντας για πρώτη φορά δημόσια την εικόνα του αργαγούς μετώπου που η ομάδα ελληνικών υποθέσεων παρουσίαζε στη Βουλή των Αντιπροσώπων.

Οι Ρεπουμπλικανοί βουλευτές **Γκας Μπιλνράκς** και **Νικόλ Μαλλιωτάκι** δεν στήριξαν καμία από τις δύο πρωτοβουλίες της Τάιτους. Η αποχή τους ενδέχεται να αντανακλά τον διαταγμό να συνταχθούν με Δημοκρατική βουλευτή απέναντι σε έναν πρόεδρο που έχει δείξει ότι δεν ανέχεται αντιρρήσεις. Αντ' αυτού, πρότιμον να εκδώσουν κοινή ανακοίνωση με τους Ελληνοαμερικανούς βουλευτές **Μάικ Χαριδόπουλο** και **Τζιμ Πατρόνι**, των οποίων την υποψηφιότητα είχε στηρίξει προσωπικά ο πρόεδρος Τραμπ στη Φλόριδα.

Οι ρωγμές στο μέτωπο των ελληνικών θέσεων φάνηκαν όταν η Τάιτους πέρασε στην αντιπίεση, καλώντας τη Μαλλιωτάκι να στηρίξει με την υπογραφή της τις πρωτοβουλίες για τα F-35, σε μια κίνηση που συνιστά την πρώτη δημόσια αντιπαράθεση μεταξύ ελληνοαμερικανών βουλευτών για τέτοιο θέμα.

Σύμφωνα πάντως με πληροφορίες του «Βήματος», ειδικά η πλευρά Μπιλνράκ επιμένει ότι θα αξιοποιηθούν οι διαυλοί επικοινωνίας που υπάρχουν με τον υπουργό Εξωτερικών **Μάρκο Ρούμπιο** και τον υπουργό Άμυνας **Πιτ Χέιχεθ** ώστε τα σωστά μηνύματα να φτάσουν εκεί που πρέπει.

Ο «ατζέντης» της Τουρκίας και οι εταιρείες λόμπι

Πολλά μπορούν να γραφτούν για την επιρροή της ομογένειας, τη στρατηγική της Αθήνας και τον ρόλο των εταιρειών λόμπι. Όμως, σε μια κυβέρνηση που λειτουργεί με τη λογική του κλειστού κύκλου και όχι των θεσμών, μια τέτοια ανάλυση δεν δίνει την πλήρη εικόνα.

Σε αυτό το νέο τοπίο, όλοι στην Ουάσινγκτον φαίνεται να συμφωνούν ότι ο πρόεδρος των ΗΠΑ στην Αγκυρα **Τομ Μπάρακ**, ένας από τους ανθρώπους με την καλύτερη πρόσβαση στον Τραμπ, έχει εξελιχθεί στον πιο αποτελεσματικό «ατζέντη» των τουρκικών θέσεων, παρότι η Τουρκία διατηρεί συμβόλαια με τουλάχιστον τρεις εταιρείες λόμπι στην αμερικανική πρωτεύουσα.

Πηγές στο Καπιτώλιο που μιλούν στο «Βήμα» αποκαλύπτουν ότι ο Μπάρακ καλλιέργει συστηματικά τις επαφές του με νομοθέτες και των δύο κομμάτων. Όπως σημειώνουν, πρόκειται για προσωπικότητα κοινής αποδοχής, καθώς τόσο οι Ρεπουμπλικανοί όσο και οι Δημοκρατικοί εκτιμούν ότι παράγαγε αποτελέσματα στο ιδιαίτερα δύσκολο μέτωπο της Συρίας. Ακόμη και οι γιγάντες της αμερικανικού εβραϊ-

κού λόμπι, όπως η AIPAC, βρήκαν τοίχο όταν έβαλαν στο στόχαστρο τον Μπάρακ και κυκλοφόρησαν επιστολή στο Κογκρέσο για τη συλλογή υπογραφών. «Είναι αλιβερύ το πόσο λίγοι Ρεπουμπλικανοί υπεγράψαν την επιστολή. Όλοι γνωρίζουν ότι ο Μπάρακ είναι ο αγαπημένος πρόεδρος του Τραμπ και όλοι φοβούνται την αντίδρασή του» παρατηρούσε ανώτερο στέλεχος του φιλοισραηλινού λόμπι.

Από τη δική της πλευρά, η Ελλάδα έκρινε σκόπιμο να επιστρατεύσει τις υπηρεσίες της εταιρείας λόμπι BGR, ώστε να διαθεθεί μια επιπλέον δικλίδα ασφαλείας σε ένα τοπίο που γινόταν ξανά ακαταρόφητο με την επιστροφή του Τραμπ. Ωστόσο, στις δύο μεγάλες προτεραιότητες της Αθήνας, η συμβολή της BGR δεν φαίνεται μέχρι στιγμής να έχει κάνει τη διαφορά. Ο επόμενος Στρατηγικός Διάλογος Ελλάδας-ΗΠΑ παραμένει σε εκκρεμότητα, ενώ η σύγκληση του σχήματος 3+1 σε επίπεδο υπουργών Εξωτερικών δεν έχει δρομολογηθεί.

Το ίδιο ισχύει και για το υπ' αριθμόν ένα νομοσχέδιο ελληνικού ενδιαφέροντος, το EastMed Gateway Act, για το οποίο από ό,τι φαίνεται δεν ζητήθηκαν καν οι υπηρεσίες της BGR. Η επιτυχημένη νομοθετική πορεία του μέχρι στιγμής οφείλεται κυρίως στις προσπάθειες της ομογενειακής οργάνωσης HALC.

Αυτό δεν σημαίνει ότι η BGR δεν έχει προσφέρει. Στα θετικά της προμετράται ότι γνωρίζει καλά το παρασκήνιο της Ουάσινγκτον και μπορεί να δώσει χρήσιμη εικόνα. Επίσης, στην εταιρεία πιστώνεται σε μεγάλο βαθμό η σχέση με τον Ρεπουμπλικανό γερουσιαστή **Ρότζερ Γουίκερ**, πρόεδρο της ισχυρής Επιτροπής Ενόπλων Δυνάμεων της Γερουσίας, και οι επισκέψεις του στην Ελλάδα.

Πρόσωπα που έχουν σταδιοδρομήσει για χρόνια στον χώρο του λόμπι στην Ουάσινγκτον εξηγούν στο «Βήμα» ότι υπάρχει και ένα θέμα ρεαλιστικών προσδοκιών: οι εταιρείες σπάνια παράγουν από μόνες τους «πολιτικές νίκες».

Οι ίδιες πηγές εκτιμούν ότι στη σημερινή συγκυρία, πιο αποδοτική στρατηγική θα ήταν ίσως ένας διαφορετικός συνδυασμός: μία ή δύο μικρές εταιρείες, με πολύ συγκεκριμένη εξειδίκευση στο Κογκρέσο, μαζί με μια μεσοίου μεγέθους εταιρεία με πραγματική πρόσβαση στον στενό πολιτικό κύκλο του Τραμπ. «Η Ουάσινγκτον είναι μικρό μέρος. Υπάρχουν διαφορετικές εταιρείες που έχουν σήμερα αυτού του είδους την πρόσβαση» σημειώνει πρόσωπο με γνώση της αγοράς επιρροής στην αμερικανική πρωτεύουσα.

Υπάρχει πρόδος με την πώληση των F-35;
Το ερώτημα είναι σε ποιο σημείο βρίσκεται πραγματικά η υπόθε-

ση των F-35. Κάποιοι στην Ουάσινγκτον ανησυχούν, θεωρώντας την πώληση των κινητήρων ως το πρώτο βήμα με το οποίο ο Λευκός Οίκος τεστάρει τις αντιδράσεις στο Κογκρέσο.

Αυτοί στέκονται στη δήλωση του αντιπροέδρου **Τζέι Ντι Βαυς** ότι η κυβέρνηση έχει δώσει εντολή στο Πεντάγωνο να εξετάσει πώς μπορεί να γίνει τεχνικά η επιστροφή της Τουρκίας στο πρόγραμμα. Άλλοι κάνουν λόγο για υπερβολικές εκτιμήσεις.

Υπενθυμίζουν ότι ο Βαυς φρόντισε να προσθέσει πως η τελική απόφαση εναπόκειται στο Κογκρέσο και ότι η επιμαχη εντολή είχε δοθεί ήδη από την αρχή της δεύτερης θητείας Τραμπ. Παρά τα όσα διαμνύει ο Μπάρακ, εκτοτε δεν έχει σημειωθεί από πρόοδο.

Πηγές από το Καπιτώλιο που μιλούν στο «Βήμα» επιμένουν ότι δεν πρόκειται να δεχθούν εναλλακτικές νομικές ερμηνείες που θα δίνουν τυπική λύση στο θέμα των S-400. Όταν ξεκίνησε η μάχη για τα F-35, η βασική προσδοκία ήταν να κερδηθεί χρόνος.

Ο άτυπος συνασπισμός που στήριξε την εκστρατεία περιλάμβανε την ελληνοαμερικανική κοινότητα και τους νομοθέτες στο Κογκρέσο, την ελληνική πρεσβεία στην Ουάσινγκτον, οργανώσεις της αρμενικής και ινδικής ομογένειας, αλλά και το φιλοισραηλινό λόμπι για το οποίο η προσωπική μιας Τουρκίας με μαχητικά πέμπτης γενιάς συνιστά κόκκινη γραμμή.

Αν όμως το ζήτημα των F-35 έχει πράγματι μετατραπεί σε προσωπική απόφαση του Τραμπ, τότε κανένα ψήφισμα και καμία στρατηγική λύση δεν φτάνει εκεί όπου θα κριθεί πλέον η υποθεση. Αυτό δεν ακρωίνει την προσπάθεια του άτυπου συνασπισμού. Ορίζει, απλώς, το ταβάνι της.

Β
Η πώληση των κινητήρων για τα μαχητικά ΚΑΑΝ δεν συναντά στο Κογκρέσο τις αντιδράσεις που προκαλούν τα F-35, καθώς πρόκειται για δύο εντελώς διαφορετικά θέματα από νομική και πολιτική σκοπιά

